

Az építőipari szakképzés tartalmilag húsz éves lemaradásban van

Elavult technológiákat oktatunk

Egy korábbi riportunkban az építőipari szabályozás hiányosságait kutattuk, ennek során egyértelműen megmutatkozott, hogy a problémák gyökere a felső szintű szakmai irányítás hiányára vezethető vissza. Úgy tűnik, ugyan ide vezetnek az építőipari szakképzés szálai. Húsz év útkeresés, kalandozás után mára visszajutottunk a kiindulópontához: a szakképzés ismét hároméves, és tisztán szakmai oktatásra épül. A két évtizedes „erőfeszítés” azonban nem maradt „eredmény” nélkül: az iskolapadból a szakmunkások versenyképtelen tudással kerülnek ki, pályaelhagyók, hiányszakmák fémjelzik a szakmunkásképzés rögzös útjait. Ritka kincsnek számít manapság a jó szakember. Érzik ezt az építőiparban tevékenykedő nagyvállalatok is. Annak ellenére, hogy részt vállalnak a szakképzésben, ma mégsem elégedettek az utánpótlással. Mit csináltunk rosszul, merre vezet a kiút? Erről beszélgettünk Grabarics Gáborral – a Grabarics Építőipari Kft. cégtulajdonosával –, és Fodorné Rózsa Csillával, az építőipari cég oktatási intézménye, a Faktor Tanműhelyek Kft. ügyvezetőjével.

- Egyáltalán miért kellett a rendszerváltás után hozzányúlnunk a szakképzéshez?

- A gazdasági szerkezetváltás, a piacgazdaságra való átállás egy teljesen új helyzet elé állította az országot – *válaszol kérdésemre Grabarics Gábor.* - A korábbi állami nagyvállalatok sorra eltűntek, és velük együtt szűntek meg a gyakorlati képzőhelyek is. Az akkori hároméves képzési rendszer ugyanis alapvetően az iskolarendszer és a nagyvállalatok együttműködésére épült. Egy hét elméleti képzés az oktatási intézményekben, egy hét gyakorlat a vállalati tanműhelyekben. Megváltozott tehát a környezet. A változtatásra való igény tehát indokolt volt, nem is ez volt az alapvető probléma. A gondot az okozta, hogy rossz végén fogtunk hozzá a megoldáshoz. Húsz éven át a képzési idők hosszát variáltuk, illetve az alapképzés és a szakképzés különféle kombinációban kerestük a kiutat. Úgy tűnik mindvégig vakvágányon haladtunk, hiszen két évtized után újra ott tartunk, ahol kezdtük: hároméves a szakmunkásképzés, és tisztán szakmai oktatásról szól.

- Hol tévesztettük el az irányt, és mi okozza a problémákat?

- Felismertük ugyan, hogy az általános iskolából kikerülő alapvető hiányosságokkal kerülnek be a szakképzésbe – gyakran írni-olvasni sem tudnak megfelelően –, ám mégis befogadtuk őket, és engedtük a szakképzés irányába haladni, mondván, majd pótoltatjuk mindazt, amit kihagytak – *foglalmazza meg a kritikát a húszéves tapasztalattal rendelkező cégtulajdonos.* - Ezzel meghosszabbítottuk az általános képzés idejét. Bevezettük a 2+2 éves szakmai képzést, ugyanakkor nem vettük tudomásul az a tényt, hogy ezek a fiatalok eddig sem voltak nyitottak, fogékonyak az általános műveltséget nyújtó ismeretekre. További két évre az iskolapadba parancsoltuk őket, hogy általános képzést kapjanak: ének-zenét, irodalmat, történelmet tanítottunk nekik. Mindez idővel az oktatógárdát is demoralizálta, hiszen ezek a kamaszok az esetek többségében gyakorlatilag kinevették a tanáraikat, gyakran kezelhetetlen helyzeteket teremtve ezzel. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy az-

zal mindenki tisztában van, hogy szakmunkásképzőbe nem az iskola legjobb képességű tanulói szoktak jelentkezni, jellemzően a közepes tanulók találták meg itt mindig is a helyüket, mi mégis a humán tudnivalókkal kívántuk megtölteni a fejüket.

- Két év „vergődés” után a hallgatók eljuthattak odáig, hogy végre szakmai képzést kaphattak. Az első évben így is csak a tanműhelyekig juthattak, és csupán a második évben kerülhettek ki a nagybetűs életbe, akkor találkozhattak először valódi környezettel, kihívásokkal. Hamar beigazolódott, hogy a két esztendő nem elegendő a szakma elsajátításához.

- Ráadásul - szakmai irányítás hiányában - senki sem törődött azzal, hogy mit is oktatunk. Ha megvizsgáljuk, mi van a tankönyvekben, kiderül, azok java része már elavult, versenyképtelen. A korszerű technológia, a sokféle új alapanyag a rendszerváltást követően eljutott hozzánk nyugatról, ott van a mindennapjainkban, de az oktatásunk minderről nem vesz tudomást. A tanmenetben nem sze-

Grabarics Gábor

Fodor Rózsa Csilla

repelnek ezek, így az iskolai oktatásban szó sem esik a korszerű megoldásokról. A frissen végzett szakmunkás tudása abban a pillanatban elavultnak számít, amint elhagyva az iskolapadot kilép a nagybetűs életbe. A szerencsésebbek – a Faktor Tanműhely Kft-nél tanulók – legalább találkozhatnak ezekkel a technológiákkal, de a gyakorlati oktatáshoz elengedhetetlen a megfelelő iskolai keretek között végzett elméleti képzés, és a jó tananyag.

- Milyen rendszerben történik ma a képzés?

- Még mindig van olyan képző intézmény, ahol a 2+2 év szerint tanulnak - *avat be a részletekbe a Faktor igazgatója* - új évfolyamok azonban ebben a formában már nem indulnak, a meglévőket hagyják kifutni. Az idei esztendőtol az általános iskolát elvégzett tanulók már kilencedik osztályosként beiratkozhatnak a szakmunkásképzőbe, és három év után szakmunkásvizsgát tehetnek. Aki szeretné, ezt követően folytathatják tanulmányait, technikus, majd érettségi vizsgát tehetnek további két év tanulással. Az általános képzés tehát áttevődött az első évekről, és egyfajta továbbtanulási lehetőséggé alakult.

- A kilencedikesek szakmai képzése tehát már az elejétől megkezdődik, de ők csupán heti három alkalommal – 10 órát - töltenek vállalatoknál. Pályaorientáció címen gyakorlatilag ismerkednek a valós szakmai környezettel, de érdemi munkát nem végeznek, kizárólag tanműhelyekben képzik őket. A diákok kétheti órarend alapján 4 napig elméletet, 6 napig gyakorlatot tanulnak. Ez már kísértetiesen hasonlít a korábbi 1 hét elmélet, 1 hét gyakorlat jól bevált módszeréhez.

- A Grabarics Kft. egyáltalán miért vállalta fel az oktatási feladatokat? Hogyan váltak a szakképzési rendszer részévé?

- Az alapgondolat az volt, hogy ilyen módon talán könnyebb lesz biztosítani a szak-

munkás utánpótlásunkat – *emlékszik vissza az indulás éveire Grabarics Gábor*. – Úgy véltük, ha mi neveljük ki őket, akkor nem veszünk zsákba macskát, tudni fogjuk, hogy mire képesek. Abban reménykedtünk, hogy minden évben akad egy-kettő közülük, aki majd nálunk marad, s ezzel megoldhatjuk a folyamatos szakember utánpótlást.

- A Faktor Tanműhely Kft. úgy jött létre, hogy megvásároltunk két – akkor már egy évtizede működő – céget és összevontuk azokat. Azóta már egy újabb évtized is eltelt. Két iskolával dolgozunk együtt, az egyik a dunaiújvárosi Hild József Szakközépiskola és Szakiskola, a másik pedig egy csepeli oktatási intézmény itteni fióktelepe, az ADU Vállalkozói Szakközépiskola, Szakiskola és Gimnázium. Idén elég magas létszámmal indultunk, körülbelül 100 gyerek iratkozott be hozzánk, és az első félév után 89-en vannak – a kilencedikesekkel még nem számolunk, hiszen ők még csak bebenéznek hozzánk.

- Mit kaphatnak itt a gyerekek és milyen jövőkép áll előttük?

- Kőműveseket, festőket – belőlük van a legtöbb -, ácsokat és asztalosokat képzünk – *sorolja a szakmákat az oktatási cég vezetője*. – Hét szakoktatónk mindegyike „régimotoros”, több évtizede az építőiparban tevékenykednek, és a szakképzésben is a kezdetek óta jelen vannak. A diákjainkkal tanulószerveződést kötünk – együttműködve a helyi Kereskedelmi és Iparkamarával -, és ahol az iskola nem rendelkezik tanulóműhellyel – az ADU-nál így van -, ott szervezzük a szintvizsgákat és a szakvizsgát is.

- A feladataink elvégzéséhez normatívát kapunk, tanulónként 453 ezer forintot egy évre, és ebből kell mindent megoldanunk: ösztöndíjat, étkezési hozzájárulást, útiköltséget, anyagköltséget, munkaruhát, és ami csak adódik. Régebben legalább a terem fűtését és

a munkához szükséges dolgokat finanszírozták. Ma ebből a pénzből éppen csak ki lehet jönni.

- Úgy tudom, a városban mi vagyunk az egyetlen nagyobb cég, akik részt vállalnak az építőipari szakképzésben. Rajtunk kívül néhány kisvállalkozás fogad 2-3 tanulót. A diákok naponta 7-től délután 2-ig dolgoznak. Igyekszünk helyben foglalkoztatni őket, hiszen az utazás már jelentős plusz terhet ró a tanulókra és az intézményre is, bár az is hozzá tartozik, hogy gyakran helyben viszont nem lehet elegendő munkát biztosítani a számukra. Éppen ezért szerencsés lenne, ha visszatérhetnénk ilyen téren is a régi rendszerhez, és legalább ennek a finanszírozását felvállalná az állam. Szeretnénk, ha a fiatalok mind többen valódi munkahelyeken, munkaterületeken. Ezt a célt szolgálják az egésznapos szakmai kirándulásaink is, ilyenkor nem az effektíve elvégzendő munkán van a hangsúly, csupán az a cél, hogy a gyerekek találkozzanak a korszerű eszközökkel, megismerhessék az új technológiákat, és járjanak igazi építési területen. Igyekszünk többen vállalni a kötelezőnél: a gipszkartonozás például a festőknél nem tananyag, mi mégis megtanítjuk nekik a szakma alapjait, a tapétázásba pedig részletesen is belemegyünk. Gyakran több folyamatba is bevonjuk a tanulókat, például az ácsok mellé tesszük a festőket. A lényeg, hogy megértsék az egyes szakmák összefüggéseit, egymásra épülésüket, ne elszigetelt részként gondoljanak a sajátjukra.

- Nagy hangsúlyt fektetünk arra is – *egészíti ki az elhangzottakat az építőipari cégvezetője* -, hogy a fiatalok elé egyfajta életpályát is felvázoljunk. Elmondjuk nekik, hogy honnan hová juthatnak el ebben a szakmában, mi várhatójuk ha folyamatosan megfelelnek a kihívásoknak, illetve azt is, hogy mire vihetik, ha ezeknek nem, vagy

csak részben tesznek eleget. Nem áztatjuk őket, tudják, ha nem dolgoznak, kibuknak az iskolából; ha épp csak a minimumot hozzák, akkor gyöngé szakmunkásként nem túl fényes jövő vár rájuk. Piacképessé az erős közepes tanulók válhatnak, tudásukért cserébe biztos megélhetésre számíthatnak. Azok, akik igyekvőek messzebbre is eljuthatnak: középvezetővé válhatnak, az ő nevüket már a felsővezetők is ismerni fogják, elismert szakemberré, művezetővé válhatnak.

- Sajnos elég sok a pályaelhagyó, amin valószínűleg nincs mit csodálkozni: a szakmát a mai oktatási rendszerben nem lehet jól elsajátítani, így megélni is nehéz belőle. A cégünk Németországban is tevékenykedik, ez is egyfajta perspektívát nyújt az itt tanulóknak. A külföldi munka már jobban megmozgatja a fiatalok fantáziáját, érzik, hogy ott jobb lehetőségekhez juthatnak, de tudják, ezért többet is kell dolgozniuk.

- Mi lehet a megoldás?

- A most létrejött képzési forma életképesnek tűnik – osztja meg gondolatait **Grabarics Gábor**. – Három év szakmai oktatás az iskola és a vállalatok együttműködésével ismert, a korábbiakban is jól bevált módszer. Az azonban szerencsés lenne, ha az ilyen típusú képzés ráépülhetne a helyi nagyvállalatokra. Egyrészt ezek a cégek nagyobb stabilitást tudnak nyújtani a működéshez, másrészt – épp méretüknél fogva – nagyobb az esélye annak, hogy a legkorszerűbb technológiai eszközökkel, anyagokkal dolgoznak, ezáltal ezek a diákok számára is elérhetővé, megismerhetővé válik.

- Nagyon fontos az is, hogy ne változtassanak a jövőben a képzési formán, és a képzés idején. A három év tökéletesen elegendő, ez alatt

a tanulók között is kialakul egyfajta szakmai hierarchia. Az első év a tanműhelyben indul, a végső cél pedig, hogy a szakmunkás hallgató az utolsó félévben már úgy járjon dolgozni, ahogyan majd a szakmunkásvizsga után az új munkahelyére fog. A köztes három évet kell gondosan felépíteni.

- Itt az ideje megvizsgálni azt is, hogy az, amit az iskolákban, tanműhelyekben oktatunk mennyire versenyképes ma uniós szinten. Mert a munkavégzés ma már túllép az országhatárokon. Meg kell felelnünk mind a hazai, mind pedig a külföldi elvárásoknak is. Egyértelmű, hogy egy új tanmenetre van szükség, és ehhez kapcsolódó korszerű tankönyvekre. Csak körül kell nézni a Unióban, hogyan, miből és mivel építik a házakat, épületeket. Meg kell figyelni a trendeket.

- Trend például, hogy minden város, ha megújl, térkő burkolatot kap. Ugyanakkor nálunk – az iskolarendszerű képzésben – ilyen szakma nincsen. Szép alkotó munka, viszonylag egyszerűen megtanulható – még a hátrányos helyzetű honfitársaink jelentős része is képes lenne elsajátítani –, mégis a hiányszakmák egyike. De ugyan így trend a monolit vasbetonépítés, melyhez korszerű zsáurendszereket használnak. Magyarországon jelen van a világ két legnagyobb zsáurendszer forgalmazója, ezekkel épül minden – plázák, irodaházak –, a tanmenet mégis épp, hogy csak érinti ezt a témát. A szárazépítés helyzete is hasonló, pedig ez igazi elitnek számít – az építkezés ezen szakaszában a falak már állnak, nem a hidegben kell dolgozni, nincs erős fizikai munka –, mégis kevés a szárazépítő. Gipszkartonozni is csak úgy lehet megtanulni, hogy itt-ott magára szedi az ember a tudnivalókat. Pedig ezekkel az anyagokkal akár

művészi dolgokat is létre lehet hozni – gondoljunk csak a szállodák, wellness központok szép kivitelű megoldásaira. Ehhez azonban komoly szaktudásra van szükség. Negyedik példaként említhetném a vakolástechnikát. A gépi vakolás, a különböző vakolatrendszerek, alap- és színes vakolatok – ez is már egy kiterjedt, speciális területe az építőiparnak. Németországban ez egy önálló szakma. A vakoló mindent tud erről a területről. Ráadásul ez is egy kis befektetést igénylő, könnyű megélhetést ígérő munka lehetne sokak számára. A bádогоzásról, tetőfedésről pedig már ne is beszéljünk.

- A tananyagot muszáj megreformálni, utol kell érnie az életet. Meggyőződésem azonban, hogy sem a szorosan vett szakma, sem a szorosan vett oktatásügy nem képes ezt önállóan megoldani. Összefogásra, egyfajta fúzióra van szükség, hogy ezen a téren jó eredményeket érhessünk el, és egy nagyot lépve előre, helyére tegyük végre az építőipari szakképzést, és ezzel az építőipar megbecsülését, szakmai elismertségét.

- A tankönyvírásnak már megvan a jól bejáratott menete, és megvan az oktatási vonalon az irányítása is. Fel kell kérni a megfelelő szakembert-szakembereket a tankönyv megírására, forrásokat biztosítani, és ami nagyon fontos, az elkészült anyagot lektorálni. Itt jöhet képbe a szakma, a szakmát képviselő nagyvállalatok tapasztalata. Ha összefogunk, képesek leszünk megtenni ezt magunkért, a szakmánkért. Az országnak húsz éves tartózkodása van az építőipar felé. Két évtizede senki sem vállalt felelősséget e terület szakmai fejlődéséért. Most már itt az ideje, hogy ez a munka is elkezdődjön.

Cseh Teréz

GRABARICS
ÉPÍTŐIPARI KFT.

